Havlíčková Kysová, Šárka

Slovníček pojmů

In: Havlíčková Kysová, Šárka. *Hastábhinaja : gesta rukou v tradičním divadelním umění Indie.* Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. 151-153

ISBN 978-80-210-6406-5

Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/129604
Access Date: 09. 12. 2024
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts,
Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

Appendix

Slovníček pojmů

- **Abhinaja –** hraní, předvádění na scéně
- **Abhinajati** – hrát, předvádět na scéně
- ***Abhinajadarpana/Abhinaja darpana* –** příručka zaměřená především na gesta a pohyby těla v tradičním indickém herectví či tanci zejména, autorství připisováno legendárnímu Nandikéšvarovi, doba jejího vzniku není přesně určena
- **Abhinavagupta –** filozof, estetik, hudebník, básník a dramatik, jeden z nejvýznamnějších komentátorů *Nátjašástry*, žil zřejmě v letech 950–1020
- **Anga** – určité části těla (hlava, ruce, hrudník, boky, kyčle, nohy/chodidla), označení pohybu s nimi
- **Asamjuta**(mudra) – gesta rukou (mudry) tvořená jen jednou rukou
- **Áhárja** – dekorace
- **Áhárjábhinaja** – složka projevu herce či tanečníka zahrnující zejména kostým a líčení
- **Ángikábhinaja** – hraní nebo vyjadřování se prostřednictvím gest a celého těla herce či tanečníka
- **Bharata** – bájný světec, údajný autor *Nátjašástry*
- **Bharatanátjam** – jihoindická chrámová taneční forma
- **Bhása** – staroindický dramatik
- **Bháva** – emoce, „vyjevovatel" v rámci teorie rasy
- **Češtákrta** – gesta spojená s pohybem celého těla
- ***Dašarúpaka* –** příručka zaměřená na sanskrtské divadlo, zejména na dramaturgii, autorství připisováno Dhanandžajovi
- **Dharmačakrapravartana/dharmačakramudrá** – gesto ruky představující Buddhu jako učitele, vyjadřuje roztočení kola dharmy

- **Grámja** – typ gest, gesta užívaná v každodenním životě
- **Guru –** (duchovní) učitel
- **Hasta** – „ruka“, v kontextu problematiky muder může znamenat i pozici ruky
- ***Hastalakšanadípika*** – zřejmě nejpopulárnější příručka na území Kéraly zaměřující se na gesta rukou, je dílem anonymního autora, není přesně známa doba jejího vzniku
- ***Jadžurvéda*** – jedna ze čtyř védských sbírek, obsahuje obětní formule
- **Kathak –** tradiční severoindická taneční forma
- **Kathakali –** vysoce stylizovaná indická taneční či divadelní forma, vyvíjela se zhruba od 17. stol. n. l.[174]
- **Kálidása** – staroindický básník a dramatik, žil pravděpodobně na přelomu 4. a 5. století n. l.
- **Kérala** – stát ležící na západním pobřeží jižní Indie
- **Kučipudi –** tradiční andhrapradéšská taneční forma
- **Kúdijáttam –** nejstarší dodnes provozovaná forma tradičního indického divadla
- **Kúttampalam/kúttambalam –** divadlo/divadelní budova určená především pro představení kúdijáttam
- **Lókadharmí** – složka/styl herectví, v níž se hercovo zobrazování přibližuje projevu v realitě
- ***Mahábhárata*** – indický epos, 4. stol. př. n. l. – 4. stol. n. l.
- **Móhinijáttam –** tradiční jihoindická taneční forma
- **Mudra –** pečeť, znak, symbolická pozice ruky
- **Mukhaja** – gesta obličeje, mimika
- **Nangjárkúttu** – klasická divadelní či taneční forma provozovaná především na území indického státu Kérala, používá stejné výrazové prostředky jako kúdijáttam, performerkami však jsou jen ženy
- **Nándí** – zdravice či velebení, které je prováděno na začátku představení za účelem získat přízeň bohů, aby se představení zdařilo
- **Nátja** – mimetické/dramatické předvádění či divadelní umění
- **Nátjadharmí** – složka/styl herectví, v níž se hercovo zobrazování přibližuje stylizovanému projevu
- ***Nátjašástra*** – první indická učebnice divadelního umění, doba vzniku datována od 2. stol. př. n. l. až do 2. stol. n. l.
- **Nrtja** – pantomima nebo kombinace čistého tance a pantomimy
- **Nrtta** – „čistý“, abstraktní tanec
- **Orissi** – tradiční taneční forma indického státu Orissa
- ***Rámájana*** – indický epos, 2. stol. př. n. l. – 2. stol. n. l.
- **Rasa** – citově-estetický účinek divadelního představení (či poezie) na diváka (či posluchače)
- **Sahrdaja** – v divadelním umění vysoce vzdělaný divák
- **Samjuta**(-mudra) – gesta rukou (mudry) tvořená oběma rukama

174) Její původ se někdy datuje již do 16. stol. n. l.

- **Sanskrt** – indoevropský jazyk, jeden z nejstarších jazyků vůbec, dodnes používán na území Indie
- **Sáttvikábhinaja** – složka projevu herce či tanečníka zahrnující vyjadřování emocí či nálad
- **Sútradhára** – „ředitel" či „manažer" divadelní skupiny či společnosti
- **Šákhá** – „větev", metaforické označení určitého druhu pohybu
- **Šáríra** – gesta končetin
- **Tamilnádu** – stát ležící na východním pobřeží jižní Indie
- **Teorie rasy** – staroindická koncepce z oblasti teorie (divadelního) umění zabývající se citově-estetickým účinkem divadelního představení na diváka
- **Upánga** – tzv. „pomocné", „dodatečné" končetiny (např. oči, tváře či brada), respektive pohyb těmito částmi těla
- **Váčikábhinaja** – verbální či obecně akustická složka projevu herce či tanečníka
- **Vibháva** – druh bhávy podněcující okolnost
- **Vidúšaka** – komická postava známá již ze staroindické dramatiky, dodnes velmi oblíbená, podobná našemu šaškovi